

Statistična črtica dijaštva avstrijskih visokih šol.

Spisal Jos. Apih.

Národí naše Avstrije hrepené po ravnopravnosti; líki vójske si stojé nasproti, toda ne z bridkim orožjem, ki preliva kri, bijejo ta bój, nego »z uma svetlim mečem«¹ zastopa sveje »pravo«² Slovan in Nemec, Lah in Rumunec; in če se ne motimo, odločil se bode ta bój na ónem krilu, kjer se bijejo za kovačnico »svetlih mečev uma«³ — za šolo. Kdor se polasti šole, njemu ne bode treba pogrešati méča, ne čilih sil za národni bój, ki ni bój pestí, nego bój za kulturne idejale dóbe naše. Šola je podlaga bodočnosti; od šolstva, njega osnove, njega duhá in od zanimanja za šolo je zavisna moč sléharnega národa — tudi slovenskega. Zató se nam zdi jako potrebno, da se vsaj časíh ozremo na to polje in si stavimo vprašanje: Smo li dosti vestni v izpolnjevanji svojih dolžnostij proti šoli? Uporablja li národ slovenski dano mu priliko, da si množi razumništvo svoje, da si odgaja tisto število móž, katero je potrebno, ako hoče biti kós vsem nalogam v društvu in državi, v cerkvi, v šoli, v obrtu, v prometu i. t. d.? — Vemo, da smo v tem oziru Slovenci v primeri z Nemci, Čehi in Poljaki v jako neugodnem položaji, in da je treba národu našem nerázumno krepkih napórov, žrtev in — varanih nádej, ako hoče vsaj nekaj tistih težkoč premagati in odpreti vrata svetišča modric svojim sinovom; a uprav zato, ker poznamo vse neprilike šolstva svojega, vemo ceniti moralično krepost našega národa, ki se izraža v sicer suhoparnih številkah oficijalne statistike. Ako te številkke ogledujemo raz tega stališča in zajedno primerjamo z številkami, izražujočimi dotično razmerje pri naših sosedih, bodemo mogli razsojevati, smo li kar se tiče uporabe šolstva na tistem stališči, kjer bi morali biti, ali ne; videli bodemo, kje smo zaostali ali ostali na dolgu; kdor se pa hoče poboljšati, mora si biti najprej v svesti, da mu je treba poboljšanja. Ali niso národí v tem oziru prave osebe?

Za danes se omejimo na visokošolstvo in je preiskujmo na podlagi oficijalne statistike za l. 1886/7. Žál, da ni že takoj v prvih letih po ustanovljenji dualizma statistika takó lepó razvrščevala dijakov poleg domovine, národnosti in vere, kakor zadnja leta; imenoma jugoslovanske dijake nekaterih šol ne loči podrobno; pri drugih visokih šolah pa niti ne navaja povsod, koliko je bilo dijakov pojedinih národnostij. To je obžalovati posebno zató, ker ni mogoče primerjati števík iz prejšnjih in poznejših let, torej tudi ni mogoče točno povedati, kakó je napredoval ta ali óni národ, ali kateri národ je šel rákovo pót.

1. Univerze cislitvanske.

1886/7 je imela Avstrija 5 nemških, 2 poljski in 1 češko univerzo; vse pa so brojile v poletnem tečaju 13.683 slušateljev; ker je bilo v istem tečaju 1867/8 šolskega leta samo 7.274 slušateljev, torej se je broj namnožil za 6.409, t. j. za 88,9%. Ker pa hočemo one dijake razvrstiti poleg jezika, moramo odšteti dijake iz nekaterih inozemskih krajev, imenoma iz Ogerske, Sedmograške, Hrvaške in Rumunije; sicer bi se peščica (9.000) cislitvanskih Madjarov preugodno pokazala, ker je 1886/7. l. bilo 539 madjarskih dijakov, = 3,95% vseh vseučilišnikov, dočim je Madjarov samo 0,05% vseh stanovalcev v Cislitvaniji; iz Ogerske in Sedmograške je bilo pa celih 1.134, gotovo z malimi izjemami nemških in madjarskih dijakov; 224 jih je bilo iz Hrvaške, 105 iz Rumunske in 66 iz Srbske. Laška, Švica, Nemčija i. t. d. pa pošiljajo k nam tako malo dijakov, da je težko verjeti, da jih ne odtehta broj v omenjenih deželah učečih se Avstrijcev. Smelo pa smemo trdit, da so Avstrijci na vseučiliščih iztočnih krajev bele vrane. K 1.529 vseučiliščnikom iz Ogerske, Hrvaške, Rumunske in Srbije je pa pristeti še 248 dijaških „raznih“ narodnostij, = 1,81%, dočim je takih narodnostij med Avstrijci samo 0,5% (Albanci, Ciganje, Grki). Od 13.683 dijakov smemo odbiti na račun teh inostrancev in „raznih“ narodnostij 1.750, = 12,8%. Ostane nam še 11.933 dijakov, katere smemo smatrati domačini. Znižati moramo razmerno število dijakov onih narodnostij, ki so se pomnožili po prihodu izdatnega broja inozemskih rojakov; to velja kar se tiče Nemcev, Čehov (zaradi slovaških dijakov), Hrvatov in Srbov, Lahov, Rumunov in „drugih“ narodnostij (sosebno Madjarov). Oficijalni broj, znižani broj in relativno razmerje kaže nastopna sestava:

Vseučilišniki po narodnosti	Uradni broj	Znižani broj	Odstotki	
			med vseučilišniki	med avstr. prebivalstvom
Nemcev	6.213	5.864	49,20	36,70
Čehov	2.876	2.826	23,70	23,77
Poljakov	2.094	2.094	17,54	14,86
Rusinov	503	503	4,21	12,81
Slovencev	179	179	1,50	5,23
Hrvatov, Srbov	890	40	0,33	2,58
Lahov	435	404	3,31	3,07
Rumuncev	206	16	0,13	0,88
raznih	787	7	0,05	0,10

(Dalje prihodnjič.)

žitja v XII. stol., najstarejši rokopis Cirilovega žitja je pa šele iz XV. stol. Nemogoče tedaj ni, da je v prvem žitji beseda mša samó stari »pannonski« izraz, kateri se nahaja, kakor drugi taki pannonizmi samó v najstarejših rokopisih, v Cirilovem žitji je pa ta izraz nadomeščen z znanejšim izrazom liturgija, kakor so tudi drugi pannonizmi izginili iz poznejših rokopisov in virov. Če bi imeli Cirilovo žitje v takó starem rokopisu, kakor je Metodovo, morda bi tudi v njem brali mša. K temu pridruži se še to, da obe žitji najbrž nista sestavljeni pred sredino X. stol., in da bi slovanski prevoditelj na jugu, kateri vendar ni bil neposredni učenec slovanskih apostolov, delal v tej dóbi razliko v prevodu istega grškega izraza in da bi ta razlika imela podlago svojo v različnem obredu, dozdeva se mi ipak nekoliko dvojbeno.

(Konec pribedujič)

Statistična črtica dijaštva avstrijskih visokih šol.

Spisal Jos. Apih.

(Dalje.)

Aktivni so torej v tem oziru Nemci, Poljaki in Lah; pasivni pak so Čehi in Rumunci, čeravno neznatno, Rusini, Slovenci in Srbo-Hrvatje z ogromno vsoto. Za leto 1868. je pa poleg uradne statistike bilo razmérje národnostij nastopno: Vseh vseučilišnikov je bilo 7.274, med njimi Nemcev 51.07%, Čehov 17.24%, Poljakov 11%, Rusinov 6.47%, Jugoslovanov 5.77%, Lahov 2.29%, Rumuncev 1.22%, Madjarov 4.45%, drugih 0.49%. Leta 1886/7. pa je bilo med vsemi vseučilišniki (vštevši inozemce) Nemcev 45.48%, Čehov 21.02%, Poljakov 15.30%, Rusinov 3.67%, Jugoslovanov 4.17%, Lahov 3.10%, Rumuncev 1.50%, drugih 5.76%. Ne gledé na domovino dijakov se je torej pomnožilo relativno število Čehov za 3.78%, Poljakov za 4.30%, Lahov za 0.81%, Rumuncev za 0.28%, drugih za 0.82%; padlo pa je pri Nemcih za 5.59%, pri Rusinih za 2.80%, pri Jugoslovanih za 1.60%. Nazadovanje Nemcev je posledica krepkejšega napredovanja Čehov in Poljakov, in ni nikakor neprirodna prikazen; pač pa so Jugoslovani in Rusini prezeló zaostali za Čehi in Poljaki — in to je nevesela prikazen; tem načinom jim mora dolg vedno narastati. —

Po našem računu pride povprek 1 vseučilišnik na 1.844 stanovnikov; gledé na pojedine národnosti je to razmérje najugodnejše pri Nemcih (1 : 1.524), Poljaki (1 : 1.576), Lahih (1 : 1.658) in Čehih (1 : 1.850); vsi

ostali národli pa so daleč pod ónim normalom: Rusini (1 : 5.567), Slovenci (1 : 6.369), Rumunci (1 : 12.500) in Hrvatje (1 : 114.000).

Statistika uči torej, da uporabljajo Nemci, Poljaki, Lahi in Čehi najživalnejše priliko, da pridobé sinovom svojim akademiško omiko; tem pótem morejo Nemci, Poljaki in Lahi biti ofenzivni proti sosedom, stiskajočim se ponižno v kót: proti Hrvatom, Rusinom in — Slovencem. Čehi pa hodijo nekako srednji pot — ako nam je smeti tisto normalno razmérje smatrati za takšno merilo.

Pod tem nagledom smo izračunjali, da bi imelo biti dijakov slovenskih 618, torej za 71% več nego jih je zdaj; Čehov je premalo za 01%, Rusinov za 67%, Hrvatov za 84% in Rumuncev za 85%! — Slovenski vseučilišniki so bili 1886. l. na nastopnih univerzah in fakultetah:

Na univerzi	bogoslovcev	pravnikov	medicincev	modroslovcev	skupaj	% dotične univerze
dunajski	2	71	30	11	114	2'09
graški	4	38	16	3	61	4'66
praški nemški	—	1	1	—	2	0'13
insbruški	—	1	—	1	2	0'24
Skupaj	6	111	47	15	179	
% slovenskih dijakov	3'35	62'61	26'26	8'38	100 %	

To je akademiška naša omladina, tisti nadobudni narastaj, kateremu bode popolniti toliko važnih mest v národnem ustroji. Ali bode zadoščal óni broj? Istina je, da mnogi akademiki ne dosežejo zaželēnega smotra; istina je pa tudi, da na drugi strani narasta »konsum« tistih sil, ki jih izobražuje univerza; istina je pri nas vladajoči nedostatek zdravnikov, pravnikov i. t. d., in sklepati se mora, da národ slovenski ónih sil menj producira, nego jih potrebuje, in da nasprotno prebitek inorodnih sosedov zadelava široko vrzel, korakoma ustanovljajoč postajanke med nami.

Zanimati bi utegnilo morebiti tudi razmérje národnostij na naših univerzah v absolutnem in v relativnem oziru. To razmérje kaže nastopna tabela, v kateri nismo nič prenaredili uradnih števil različnih národnostij, pač pa dodali absolutnim brojem relativne številke:

Univerza		Nemcev	Čehov	Poljakov	Rusinov	Slovencev	Srbo-Hrvatov	Lahov	Rumunov	Madjarov	drugih
dunajska	abs.	3607	271	280	43	114	211	126	107	510	187
	%	66'11	4'38	5'11	0'75	2'19	3'89	2'30	1'97	9'35	3'41
graška	abs.	793	50	27	—	61	165	181	8	18	5
	%	60'41	3'79	2'07	—	4'79	12'60	14'30	0'61	1'34	0'37

Univerza		Nemcev	Čehov	Poljakov	Rusinov	Slovencev	Srbo-Hrvatov	Lahov	Rumunov	Madjarov	drugih
inspruška	abs.	618	6	8	—	2	7	127	—	8	42
	$\frac{0}{100}$	75'97	0'83	1'07	—	0'34	0'86	15'54	—	1'07	5'25
praška nemška	abs.	1095	368	4	—	2	5	1	—	2	6
	$\frac{0}{100}$	73'60	24'89	0'29	—	0'22	0'13	0'05	—	0'22	0'51
praška češka	abs.	2	2177	5	—	—	1	—	—	1	5
	$\frac{0}{100}$	0'09	99'32	0'22	—	—	0'04	—	—	0'04	0'22
lvovska	abs.	1	—	692	389	—	—	—	—	—	2
	$\frac{0}{100}$	0'09	—	63'85	35'88	—	—	—	—	—	0'18
krakovska	abs.	4	1	1050	38	—	1	—	—	—	—
	$\frac{0}{100}$	0'36	0'09	96'00	3'47	—	0'09	—	—	—	—
črnovska	abs.	93	3	28	33	—	—	—	91	—	1
	$\frac{0}{100}$	37'25	1'20	11'28	13'78	—	—	—	36'52	—	0'40

Nemci nadvladujejo torej na univerzi dunajski, graški, nemški, praški inspruški absolutno in relativno, na črnoviški samo relativno in jako malo; Čehi na češki praški; Poljaki na krakovski in lvovski. Slovenci zahajajo iz znanih razlogov najrajši na Dunaj (63·7 $\frac{0}{100}$ slovenskih vseučilišnikov) in v Gradec (34 $\frac{0}{100}$), Rusinov je največ v Lvovu in Črnovicah, Hrvatov na Dunaji in v Gradci, Rumunov na Dunaji in v Črnovicah, Lahov v Gradci, Insprucku in na Dunaji, Madjarov na Dunaji in v Gradci. Najbolj »mednarodne« univerze so dunajska, graška in črnoviška; dasi so vse tri nemške, ne dosega število nemških slušateljev niti $\frac{2}{3}$ vseh dijakov ne; marveč je najbolj »nemška« univerza inspruška, dočim je nemška praška zaradi večinoma čeških bogoslovcev samo za ubogih $\frac{3}{4}$ nemška. »Národne« univerze so v pravem zmislu: češka praška, krakovska in lvovska. V razméri dijaštva po jezikih je izražena veljava nemščine v Avstriji, odvisnost nenemških narodnostij od nemške kulture — ki si pa nositeljev svojih broj nekoliko nabira tudi med nami. Nasprotno nam je skorej izključno češki značaj dijaštva češke praške, in skoraj izključno poljski značaj dijaštva krakovske in (ako odštejemo večinoma rusinske slušatelje bogoslovske fakultete) lvovske univerze kričč spomenik doslej še neizvedenega združenja slovanskih dijakov na slovanski visoki šoli, zakaj dijake slovenske in hrvaške najdeš na univerzah v Gradci in na Dunaji, a nikakor ne na slovanskih univerzah v Pragi, v Krakovem in Lvovu. V kolikor se dijak slovenski hoče spoznavati s ko-

militemom hrvaškim, češkim, poljskim in rusinskim, možno mu je le, ako se zateče k mednarodni „alma mater“ ob Dunavu in Muri. In zdaj pa nam kdo očitaj „panslavizem“!

(Dalje prihodnjič.)

LISTEK.

Dragojila Milek †. Dne 22. malega srpana t. l. je v Ljubljani po dolgi, zelo mučni bolezni umrla gospodična Dragojila Milkova, upokojena učiteljica in res prava dika težavnega in odgovornega poziva svojega. Neka slovenska prislovica veli: »Če hočeš biti hvaljen, umri«, toda kar se tiče pokojnice, reči je sméti, da je ni treba povzdigati na troške resnice, temveč samó priznati nam je nje redke vrline. Tovarišica pokojnici je v 182. številu »Slov. Naroda« kratko, toda takó jedrovito in zvestó narisala nje življenje, da nam je le opozarjati na ta izborni spis. Pokojnica, rojenjá Ljubljanka (leta 1850), delala je malone do poslednjih dni vsa leta učiteljske dóbe svoje v Koboridu in si tam postavila v sreči národovem in mladine najstalnejši spomenik. Visoko naobrazena, vendar brez vse smešne napihnjenosti, véstna učiteljica, ali z ljubeznijo vladajoča mladim duhomom, pristna domcrodká, vneta za vse pristno in vzvišeno, najblažja hči in sestra, vzorna prijateljica: takó živi in živi v lepem spominu dolgo med nami cenjeno ime Dragojile Milkove! Tudi našemu listu je bila ranjca udana prijateljica in sotrudnica.

— m —

Tržaško - koprski škof Matej Ravnikar, slavní pisatelj in pedagog slovenski. V spomin razkritja spominske plošče v 13. dan julija 1890. l. v njegovi rojstveni hiši na Vačah slovenski mladini poklonil *Jernej Ravnikar*, slovenski učitelj. Z eno podobo. Izdala in založila »Družba sv. Cirila in Metoda« v Ljubljani 1890. 8, 31 str. Tisek J. Blaznikovih naslednikov. Takó se imenuje knjižica, ki je kot V. zvezek knjižnice »Družbe sv. Cirila in Metoda« prišla na svetlo. V nji nam je g. pisatelj, sorodnik vélikega našega Ravnikarja, s spretnim peresom in čutečim srcem opisal življenje in delovanje pisatelja in učenjaka škofa Ravnikarja ter mladini slovenski postavil lep vzor pravega za cerkev in narod svoj vnetega moža, da bi ga posnemala in hodila po njegovih potih. Zlasti nam je ustregel, da je korenitemu spisu svojemu dodal tudi podobo Ravnikarjevo in doslovno njegovo oporoko, ki jasno priča o Ravnikarjevem blagem srci, kakor o njegovem vedrem duhu. S to knjižico so šolske naše biblijoteke spet pridobile primeren dar, za katerega lepo zahvaljujemo g. pisatelja, kakor tudi »Družbo sv. Cirila in Metoda«, ki pod modrim in previdnim vodstvom svojim lepó napreduje in se razcvita našemu národu v čast in slavo! (Mimogredé omenjamo, da je Ravnikarjev životopis, ki je brezimno natisnjen v koledarji »Družbe sv. Mohorja« za leto 1878, in katerega navaja g. pisatelj na 12. strani svoje knjižice, spisal prof. Fr. Levec.)

Slovensko petje v preteklih dobah. Drobtnice za zgodovino slovenskega petja. Spisal, izdal in založil *Fran Rakuša*, nadučitelj. Natisnila »Narodna Tiskarna« v Ljubljani 1890, m. 8, 171 str. — Ker naravnost povemo, da nas je ta Rakuševa lična knjiga posebno razveselila; zakaj prvič nam je lep dokaz zavednosti in pridnosti slovenskega ljudskega učiteljstva, in drugič nam g. pisatelj v nji opisuje stvarino, katere se doslej v

Statistična črtica dijaštva avstrijskih visokih šol.

Spisal Jos. Apih.

(Dalje.)

A predaleč bi zašli, ako bi hoteli na vse strani preišljevat^o „morálo“ na sebi suhoparnih števílk. Oglejmo si naše vseučilišnike še kar se tiče na veroizpovedanja. Bilo je med vsemi visokošolci (ne izvzemši ogerskih, hrvaških, srbskih in rumunskih) poleti 1886/7. l. katolikov 10.099 = 73·8%, pravoslavni 379 = 2·7%, evangelikov 440 = 3·2%, židov 2635 = 19·3% in drugih (unitarcev, starokatoličanov, nekonfesijonalcev) 109 = 1·0%. Navedli smo že, da je med našimi visokošolci nad desetino inozemskih, ki so nedvojbeno večinoma nekatoliki; zatorej so katoliki, sestavljajoči 91·3% prebivalstva Cislitvanske, zastopani na univerzah samó s 73·8%, dočim so pravoslavni razmerno nekaj številnejši nego med prebivalstvom, Židi pa, katerih broji Cislitvanija samo 4·5%, napravljajo 19·3%, ali skoraj petino vseh visokošolcev. Znan je pritisek ogerskih židov na dunajski univerzi. A dasi ni navedeno razmerje nepopačen izraz zanimanja avstrijskih konfesij za vseučiliške studije, in dasi ne moremo podati približno natančnih števílk, vender se smé rěči, da so avstrijski katoliki in pravoslavni pasivni, dočim so poleg evangelikov sósebnó židje aktivni. Dotično razmérje pojedinih je nastopno:

Univerza		katolikov	pravoslavni	evangelikov	židov	drugih
dunajska	abs.	3.070	202	249	1 826	79
	%	56·34	3·75	5·13	33·34	1·44
graška	abs.	1.134	55	67	50	2
	%	86·72	4·20	5·12	3·81	0·15
inspruška	abs.	808	1	6	1	2
	%	98·79	0·12	0·73	0·12	0·24
praška	abs.	1.072	5	17	387	2
nemška	%	72·31	0·33	1·14	26·09	0·13
praška	abs.	2 087	6	54	44	—
češka	%	95·27	0·27	2·46	2·00	—
lvovska	abs.	937	—	5	142	—
	%	86·44	—	0·46	13·10	—
krakovska	abs.	917	1	5	129	44
	%	83·70	0·08	0·27	11·75	4·20
černoviška	abs.	74	109	9	56	1
	%	29·43	43·88	3·70	22·59	0·40

Posebno ugodno je razmêrje židov na univerzi dunajski, nemški praški, in černoviški; na dunajski je žid skoraj vsak tretji, na nemški praški vsak četrti in na černoviški več' rego vsak peti dijak; sevéda imajo tudi v Krakovem in Lvovu izdatno židovskih vseučilišnikov. Denimo zdaj „nemške“ vseučilišnike na tisto „čisto-nemško“ „rajtro“ Schönererjevo, pa odletí toliko „buršev“, da ostane „pravcatih“ Nemcev na praški univerzi samó 708, t. j. 47·74% vseh ondotnih dijakov, v Černovicah samó 37 = 14·8%: na nemški univerzi v Pragi so torej „Nemci“ v odločni manjšini nasproti Čehom in židom!

Leta 1868. pa je bilo med vseučilišniki katolikov 83·66%, pravoslavnih 1·08%, evangelikov 3·46%, židov 11·29%, drugih 0·51%. Napredovali so torej židje za celih 8·01%, pravoslavni za 0·90%, „drugi“ za 0·49%; nasproti pa je padlo število katolikov za 9·86%, evangelikov za 0·26%.

II. Tehniške šole.

V poletnem tečaju 1886/7 l. je bilo na vseh tehniških visokih šolah Cislitvanije 1.722 tehnikov (za 533, ali za 44·8% več nego 1868. l.). Pa tudi od teh nam je odbiti 113 ogerskih, 34 hrvaških, 13 rumunskih dijakov poleg 1 iz Srbske; ta odbitek odštejemo razmerno pri dijakih nemške, madjarske, rumunske, srbsko-hrvaške in „druge“ národnosti in na tej podlagi vidimo, da je bilo med ostalimi 1.561 tehniki

Dijaki po národnosti	Vseh dijakov do- tične národnosti	Rektifikovani broj	Odstotki dotične národnosti med tehniki med avstr. prebiv.	
Nemcev	873	826	52 ⁹	36 ⁷⁰
Čehov	412	412	26 ⁴	23 ⁷⁷
Poljakov	231	231	14 ⁸	14 ⁸⁶
Rusinov	16	16	1 ⁰	12 ⁸¹
Slovencev	18	18	1 ²	5 ²³
Srbo-Hrvatov	39	9	0 ⁵	2 ⁵⁸
Lahov	41	41	2 ⁷	3 ⁰⁷
Rumunov	7	3	0 ²	0 ⁸⁸
Madjarov	52	2		
drugih	33	3	0 ³	0 ¹⁰

Aktivni so torej Nemci in Čehi, med pasivne spadamo poleg Rusinov, Hrvatov in Lahov tudi Slovenci z jako velikim dolgom.

Ako pride 1 tehnik na 14.862 prebivalcev Avstrije, pride

- 1 nemški tehnik na 9.987 Nemcev,
- 1 češki tehnik na 12.621 Čehov,
- 1 poljski tehnik na 14.800 Poljakov,

1 rusinski tehnik na 175.000 Rusinov,
 1 slovenski tehnik na 63.333 Slovencev,
 1 hrvaški tehnik na 63.333 Hrvatov,
 1 laški tehnik na 16.341 Lahov,
 1 rumunski tehnik na 63.333 Rumunov,
 1 madjarski „ „ 5.000 (?) Madjarov.

Ako bi bilo ónih 1.561 tehnikov razdeljenih v jezikovnem oziru primerno razmérju stanovaštva, moralo bi biti tehnikov nemških samó 539, čeških samó 336, poljskih samó 218, madjarskega nobenega, nasproti pa rusinskih 188, slovenskih 76, hrvaških 38, laških 45, rumunskih 13. Ker je pa slovenskih tehnikov samó 18 bilo, bili smo na dolgu za celih 76·7%; jednak je bil dolg Hrvatov, dočim so Rusini zaostali za 91·5%!

Národnostno razmérje pojedinih tehnik je razvidno iz nastopne tabele:

Tehnika		Nemcev	Čehov	Poljakov	Rusinov	Slovencev	Hrvatov	Lahov	Rumunov	Madjarov	drugih
dunajska	abs.	492	20	70	7	15	18	24	6	47	17
	%	68 ⁷¹	2 ⁷⁹	9 ⁷⁹	0 ⁹⁸	2 ¹⁰	1 ⁵¹	3 ³⁵	0 ⁸⁴	6 ⁶⁷	2 ³⁷
graška	abs.	131	1	6	—	2	18	17	1	2	3
	%	72 ⁸⁹	0 ⁵⁵	3 ³¹	—	1 ¹⁰	9 ⁹⁵	9 ³⁹	0 ⁵⁵	1 ¹⁰	1 ⁶⁶
praška	abs.	143	42	1	—	—	2	—	—	—	4
	%	74 ⁵⁰	21 ⁹⁰	0 ⁵²	—	—	1 ⁰⁰	—	—	—	2 ⁰⁸
praška češka	abs.	2	333	3	—	1	1	—	—	—	8
	%	0 ⁵⁷	95 ⁶⁸	0 ⁸⁸	—	0 ²⁹	0 ²⁹	—	—	—	2 ³¹
brnska	abs.	103	16	—	—	—	—	—	—	3	—
	%	84 ⁴²	13 ¹²	—	—	—	—	—	—	2 ⁴⁶	—
lvovska	abs.	2	—	151	9	—	—	—	—	—	1
	%	1 ²³	—	92 ⁸⁴	5 ⁵²	—	—	—	—	—	0 ⁶¹

Nemci so v absolutni in relativni večini na Dunaji, v Brni in na nemški tehniki v Pragi; Čehi na češki tehniki v Pragi, Poljaki na lvovski. Slovenci so tudi tu večinoma na Dunaji (83·3%), ostali so v Gradci in Pragi. Čehov je jako mnogo na nemških tehnikah v Pragi (10·2% vseh čeških tehnikov) in v Brni; Poljakov je precej na Dunaji (30·2% vseh poljskih tehnikov, Rusinov največ (56% v Lvovu, Hrvatov v enakem številu v Gradci in na Dunaji, Lahov, Rumunov in Madjarov največ na Dunaji. Zaradi znatnih nenemških manjšin sta tehniki na Dunaji in v Gradci najbolj »mednarodni«; lvovska, brnska in češka v Pragi so najbolj »národne«

tehnike. Tudi tu je opomniti, da se slovanski tehniki ogibljejo slovanskih tehnik v Pragi in Lvovu in da pohajajo, ne izvzemši samih Poljakov in Čehov, najrajši nemške zavode.¹⁾

Z ozirom na veroizpovedanje je bilo med tehniki poleti 1886/7 katolikov $1.266 = 73.50\%$, pravoslavnih $54 = 3.13\%$, evangelikov $86 = 4.99\%$, židov $299 = 17.40\%$ in drugih $17 = 0.98\%$. V primeri z vseučilišniki je razmêrje ugodnejše pravoslavnim in evangelikom, dočim je židov za blizu 2% menj. Katolikov je razmerno toliko kakor na univerzah, gotovo menj, nego bi se nam bilo smeti nádejati z ozirom na katoliško stanovništvo avstrijsko.

Po veroizpovedanji je bilo dijaštvo tehnik razvrščeno tako-le:

T e h n i k a		katolikov	pravoslavnih	evangelikov	židov	drugih
dunajska	abs.	443	31	37	201	4
	$\frac{\circ}{\circ}$	61.88	4.33	5.16	28.07	0.56
graška	abs.	151	10	15	4	1
	$\frac{\circ}{\circ}$	83.43	5.52	8.29	2.21	0.55
praška nemška	abs.	133	3	11	45	—
	$\frac{\circ}{\circ}$	69.27	1.50	5.74	23.49	—
praška češka	abs.	324	9	12	3	—
	$\frac{\circ}{\circ}$	93.10	2.59	3.45	0.88	—
brnska	abs.	91	—	6	25	—
	$\frac{\circ}{\circ}$	74.60	—	4.90	20.50	—
lvovska	abs.	124	1	5	21	11
	$\frac{\circ}{\circ}$	76.56	0.62	3.40	12.63	6.79

Češka tehnika v Pragi je najbolj »katoliška«; izmed ostalih presezajo katoliki poleg graške samó v Lvovu $\frac{3}{4}$ tehnikov; najbliže stoji lvovski brnska; dunajska je pa v istini medkonfesijonalna; znači jo liki dunajsko univerzo, ogromni odstotek židovskega dijaštva; nekaj menj židov nahajamo v Brni in na nemški tehniki praški. Češka tehnika ima neznatno število židov, katerih je pa med lvovskimi tehniki osmina. Ako ločimo tudi tukaj židovske »Nemce« od »čistokrvnih« Nemcev, moramo odstotke Nemcev tu in tam znatno znižati. Brnske tehnike židje so gotovo ravno takó za Nemce vpisani, kakor óni na nemški tehniki v Pragi; odštejmo torej od brnskih 103 Nemcev 25 židov, in ostalo bode pravih Nemcev samó 78, t. j. 63.93%

²⁾ Z l. 1868. žal ne morem primerjati odnošajev 1886. l., ker statistika za óno leto ne pove, koliko je bilo tehnikov Nemcev, Čehov i. t. d. Isto velja o dijakih rudarskih akademij in ostalih visokih šol óne dóbe.

brnskih tehnikov, ne pa 84.42% ; od nemških tehnikov praških pa ostane po odbitih židih 98, t. j. samo 51% vseh ondodnih tehnikov, tako da je nemška tehnika v Pragi baš na pol nemška; statistika nam je tudi na tem polji dokaz, kakó silna opora so židje avstrijskemu nemštvu. Ako na dunajski tehniki odbijemo od „Nemcev“ samo polovico židov, ostane samo 392 Nemcev = 54.75% , torej tudi malo nad polovico dunajskih tehnikov; a uverjeni smo, da bi smeli še lepo število več odšteti. Nasprotno smemo pa pri Poljakihi lvovske tehnike odbiti žide; potem je tu „Poljakov“ samo 130 = 80.2% , za 12.44% menj nego odstotek Poljakov krščenih in obrezanih vkup.

III. Visoka šola za poljedelstvo.

Na Dunaji je brojila poleti 1886/7. 1 247 slušateljev, med katerimi jih je bilo 28 iz Ogerske, 10 iz Hrvaške in 3 iz Rumunije. Ako z ozirom na te inostrance znižamo število nemških, madjarskih, hrvaških in rumunskih slušateljev, nam je ostale slušatelje poleg národnosti razvrstiti tako-le:

Dijaki po národnosti	Vseh dijakov do- tične národnosti	Rektifikovani broj	Odstotki dotične národnosti med temi dijaki	med stanoválstvom
Nemcev	135	123	59.71	36.70
Čehov	49	49	23.80	23.77
Poljakov	16	16	7.76	14.86
Rusinov	1	1	0.49	12.81
Slovenov	1	1	0.49	5.23
Srbo-Hrvatov	13	5	2.48	2.58
Lahov	7	7	3.40	3.07
Rumunov	7	2	0.94	0.88
Madjarov	16	1	0.49	0.10
drugih	2	1	0.49	

Aktivno so torej Nemci, Čehi, Lahi — dočim hodimo Slovenci, Rusini in Poljaki k srečnejšim sosedom na pósodo jemati. Da naš oskromni narastaj ne zadošča dejanskim potrebam, nam svedoči istina, da pride pri Slovencih 1 slušatelj omenjenega zavoda na $1\frac{1}{5}$ milijonov slovenskih stanoválcov; pri Rusinih celo na $2\frac{1}{5}$ milijonov, dočim pride pri Poljakihi 1 na 203.000, pri Čehih na 104.000, pri Nemcihi na 65.122. Slovenskih dijakov te šole je premalo za celih 90% , rusinskih za 96% , poljskih za 47% . Kdo ima tu ugodno priliko, izvežbane svoje sile posojati tem zaostalim národom? —

Katolikov je bilo med ónimi dijaki 204 = 82.90% , pravoslavnihi 7 = 2.82% , evangelikov 18 = 6.89% , židov 15 = 6.15% , drugih 3 = 1.20% . Sósebnó zanimiva potéza v tej sestavi je relativno oskromni „aktivum“ židov.

(Konec prihodnjič.)

Statistična črtica dijaštva avstrijskih visokih šol.

Spisal Jos. Apih.

(Konec)

IV. Rudárske akademije.

Te vrste zavode imamo v Ljubnem na Štajerskem in v Příbramu na Češkem; oba zavoda sta imela koncem šolskega leta 1886/7. 135 slušateljev, in sicer Ljubno 122, Příbram 13. Národnost dijakov obeh akademij kaže nastopna tabela, katera se nanaša na vse dijake s 6 ogerskimi vred:

Akademija	Nemcev	Čehov	Poljakov	Rusinov	Slovencev	Rumunov	Madjarov	drugih
v								
Ljubnem	abs. 83	13	17	1	4	2	1	1
	0/0 68 ¹⁰	10 ⁶⁰	13 ⁹³	0 ⁸³	3 ²⁰	1 ⁶⁸	0 ⁸³	0 ⁸⁸
Příbramu	abs. 2	11	—	—	—	—	—	—
	0/0 15 ³⁰	84 ⁷⁰	—	—	—	—	—	—
Skupaj	abs. 85	24	17	1	4	2	1	1
	0/0 62 ⁹⁰	17 ⁷⁷	12 ⁶⁰	0 ⁷⁵	2 ⁹⁷	1 ⁴⁹	0 ⁷⁵	0 ⁷⁵
Odstotki pojedinih národnostij med stanovništvom	36 ⁷⁰	23 ⁷⁷	14 ⁸⁶	12 ⁸¹	5 ²³	0 ⁸⁸	0 ⁰⁵	

Dijakov hrvaških in laških na teh akademijah ni nič, pa tudi Čehi, Poljaki, Rusini in Slovenci so nedostatno zastopani, torej so pasivni; jedini aktivni so (ako ne jemljemo Madjarov in Rumunov v poštev) Nemci. Ker pa odpade povprek po 1 dijak na 164.444 Avstrijcev, biti bi moralo slovenskih rudárskih akademikov 7, čeških 31, rusinskih 16, poljskih 19; iz teh števil se lahko razvidi, za koliko smo zaostali Slovani tudi tukaj; vendar pa je tu imenoma naš dolg dokaj nižji od ónega, ki smo ga našli pri prej navedenih visokih šolah.

Po veroizpovedanji je bilo med ónimi akademiki katolikov 120 = 88·89⁰/₁₀₀, pravoslavni 3 = 2·20⁰/₁₀₀, evangelikov 9 = 6·66⁰/₁₀₀, židov 3 = 2·20⁰/₁₀₀. Katoliki, katerih je 91·3⁰/₁₀₀ vseh Avstrijcev, imajo torej premalo akademikov, pravoslavni so razmerno prav zastopani, evangeliki preugodno — židje pa, signatura mnogim drugim visokim šolam, n. pr. dunajski univerzi, imajo strah pred podzemeljskimi učilnicami praktičnega rudárstva in zato ne kalijo radi krščanskega značaja naših rudárskih akademij. O tej svojosti židovskega značaja smo govorili že nekje drugod.

V. Višoke šole za umétnosti.

Sémkaj spadata tudi samó dva zavoda: akademija obrazovnih umétnostij na Dunaji in umétnijska šola v Krakovem. Oba zavoda sta imela koncem šolskega leta 1886/7. 374 dijakov, med njimi 25 Ogrov, 5 Hrvatov, 1 Rumunca, torej 31 inozemcev, katere je treba odšteti, takó da se nam pokaže po národnosti nastopna razvrstitev:

Dijaki po národnosti	Vseh dijakov te národnosti	Rektificirani broj	Odstotki dotične národnosti med dijaštvom	med skupnim avstr. stanovništvom
Nemcev	232	218	63 ₇₀	36 ₇₀
Cehov	25	25	7 ₂₅	23 ₇₇
Poljakov	90	90	26 ₇₇	14 ₈₆
Rusinov	3	3	0 ₈₇	12 ₈₁
Slovencev	2	2	0 ₅₇	5 ₂₃
Hrvatov in Srbov	3	1	0 ₂₉	2 ₅₈
Lahov	2	2	0 ₅₇	3 ₉₇
Rumunov	0	0	0 ₉₀	0 ₈₈
Madjarov	14	1	0 ₂₉	0 ₁₀
drugih	3	1	0 ₂₉	0 ₁₀

Uverjeni smo, da nismo krivice storili niti Nemcem, niti Madjarom in Hrvatom, znižavši jim absolutno in relativno razmérje. Ipak so Nemci vse národe pustili za sabo in poleg njih so jedini Poljaki še izdatno aktivni — gotovo lep dokaz, kakó umestna je bila osnova poljske umétniške šole na poljski zemlji. Vsi drugi národi, med njimi tudi Slovenci, so pasivni, in nedostatek pri teh národih je posebno velik, ker se smejo Nemci in Poljaki ponašati z izredno velikim prebitkom; dočim pride 1 nemšk umétnišk akademik na 36.743 Nemcev, in pri Poljakih 1 poljsk akademik že na 36.000 Poljakov, smé se pri nas stoprav 570.000 Slovencev ponašati z 1 slovenskim akademikom, pri Rusinih pa je dotično razmérje že celó 1 : 970.000 in pri Čehih 1 : 204.000, tedaj tudi silno neugodno v priliki s povprečnim razmérjem 1 : 64.720. Naš dolg znaša celih 80%, češki 69%, rusinski celih 93,4%! Pa Čehi imajo vsaj svojo umétno obrtno šolo v Pragi, ki je srednja šola višje vrste in mnogo koristi na polji umétnega obrta; Slovenci, Rusini in Hrvatje pa niti takega zavoda nimamo, zató je naše položje še mnogo neugodnejše, nego bi sodil človek po navedenih številkah. Národnostno razmérje obeh zavodov je bilo nastopno:

Akademija		Nemcev	Čehov	Poljakov	Rusinov	Slovencev	Hrvatov	Lahov	Rumunov	Madjarov	drugih
dunajska	abs.	232	25	10	3	2	3	2	—	14	3
	%	78 ²⁸	8 ⁵⁰	3 ⁴⁰	1 ⁰⁰	0 ⁶⁸	1 ⁰⁰	0 ⁶⁸	—	4 ⁷⁶	1 ⁰⁰
krakovska	abs.	—	—	80	—	—	—	—	—	—	—
	%	—	—	100 ⁰⁰	—	—	—	—	—	—	—

Dunajska visoka šola za umétnosti igra, kakor kaže naš pregled, isto „mednárodno“ ulogo, kakor posestrime ji univerza in tehnika. K bratom Poljakom ne vleče srce niti Jugoslovanov niti Severoslovanov; nemščina zavzema tudi na polji umétniškega izobraževanja za Slovane mesto mednárodnega učnega jezika.

Z ozirom na veroizpovedanje je na šoli

		katolikov	pravosl	evangel.	židov	drugih
dunajski	abs.	245	3	22	19	5
	%	83 ⁴⁰	1 ⁰⁰	7 ⁴⁶	6 ⁴⁴	1 ⁷⁰
krakovski	abs.	78 ^{*)}	—	—	2	—
	%	97 ⁵⁰	—	—	2 ⁵⁰	—
Skupaj	abs.	323	3	22	21	5
	%	86 ³⁷	0 ⁷⁸	5 ⁸⁹	5 ⁶²	1 ³⁴

Tudi tukaj katoliki niso aktivni, kakor tudi pravoslavni ne; ravidí se pa tudi, da židje, dasi jim je razmérje ugodnejše nego v prebivalstvu, vendar ne tiščé takó hudó v zavode za gojitev obrazovnih umétnostij, tem živahnéjše je njih zanimanje za druge umétnosti, imenoma za igrokaz; pravi razlog tej prikazni pa tičí v svojstvih židovske nravi.

Sledeč oficijalni razvrstitvi visokih šol, smo dospeli zdaj k

VI. Bogoslovskim učiliščem,

o katerih smemo rêči da bi jih imeli postaviti raz našega slovenskega stališča na prvo mesto, kakor nas bodo uverile nastopne številke bogoslovcev, ki se šolajo prvič na fakultetah in drugič v semeniščih in samostanih. O slušateljih bogoslovskih fakultet, združenih z univerzami, smo že govorili; a so tudi bogoslovne katoliške fakultete samé záse: v Olomuci in Solnemgradu. Da dobimo pravi razgled o duhovniškem narastaji, moramo tukaj ozir jemati na bogoslovce fakultet, semenišč in samostanov. Katoliške

*) Na str. 25. knjige »Statistik der Unterrichtsanstalten« je navedenih poleg 2 židov 80 katolikov, kar je očitna pomota, ker je vseh dijakov samó 80

bogoslovne fakultete (dunajska, graška, inšpruška, praška, krakovska, lvovska, olomuška, solnograška) so šteli poleti 1886/7. 1.598 slušateljev, semenišča rimsko-katoliška 1.843, grško-katoliška 24, armensko-katoliška 12, torej vsa semenišča 1.879; vseh bogoslovcev katoliških je bilo tedaj 3.477 in pride po 1 bogoslovec na 5.780 katolikov vseh obredov. Bogoslovci katoliških fakultet so se delili v nastopne narodne skupine, pri katerih smo razmerno odšteli tistih 102 bogoslovcev z Nemškega, 62 iz Ogerske, 2 iz Hrvaške in 54 iz Švice, kateri bi preveč pomnožili broj nekaterih narodnostij.

Dijaki po narodnosti	Število vseh dijakov dotične narodnosti	Rektificirani broj	Odstotki dijakov med bogoslovci fakultet
Nemcev	514	376	27 ⁶³
Čehov	494	494	35 ⁶⁵
Poljakov	178	178	12 ⁹⁰
Rusinov	307	307	22 ²⁰
Slovencev	6	6	0 ⁴⁰
Hrvatov	6	4	0 ²⁹
Lahov	10	10	0 ⁷²
Rumunov	—	—	—
Madjarov	41	1	0 ⁰⁷
drugih	42	2	0 ¹⁴

Slovenskih slušateljev bogoslovskih fakultet je torej samó 6, uprav takó malo je Hrvatov in Lahov; zuatno je število bogoslovcev ónih narodov, ki imajo na svoji zemlji bogoslovne fakultete; pa te prilike ne porabljajo vseh dotičnih narodnostij v isti meri; Nemci n. pr. so ravno takó razmerno preslabo zastopani, kakor avstrijski in katoliški Poljaki; tem bolj se odlikujejo v tem oziru Čehi in Rusini, ki so svoje „zgodovinsko-politiške“ gospodarje, Nemce in Poljake daleč prekosili. Celó med bogoslovci graške univerze je 36²⁰/₁₀₀ Čehov, med ónimi v Pragi celó 81⁵⁰/₁₀₀, med dunajskimi tudi še 12⁴⁴/₁₀₀, v Olomuci pa celó 89⁰/₁₀₀. Lvovska fakulteta broji poleg 75 Poljakov 286 Rusinov.

Med 1.879 gojenci katoliških semenišč in samostanov pa je bilo

Nemcev 647 = 34⁴⁸/₁₀₀, Čehov 554 = 29⁴⁸/₁₀₀, Poljakov 152 = 8⁰⁸/₁₀₀, Rusinov 24 = 1²⁷/₁₀₀, Slovencev 173 = 9²⁰/₁₀₀, Hrvatov 125 = 6⁶⁵/₁₀₀, Lahov 192 = 10²¹/₁₀₀, drugih (Armencev) 12 = 0⁶³/₁₀₀.

Prav soditi moremo pa stoprav, ako jemljemo ozir na skupni broj bogoslovcev vseh katoliških obredov: bilo jih je poleti 1886/7. 3.477, od katerih moramo spet odšteti tistih 220 inostranskih slušateljev katoliških bogoslovskih fakultet. Med ostalimi 3.257 bogoslovci je bilo Nemcev (avstrijskih) 1.023 = 31²¹/₁₀₀, Čehov 1.048 = 32⁰⁶/₁₀₀, Poljakov 330 =

10'37⁰/₀, Rusinov 331 = 10'38⁰/₀, Slovencev 179 = 5'45⁰/₀, Hrvatov 129 = 3'90⁰/₀, Lahov 202 = 6'18⁰/₀, Madjarov 1 = 0'03⁰/₀, drugih 14 = 0'42⁰/₀.

Relativno največ je torej v bogoslovskih studijah Čehov, skoraj tretjina vseh bogoslovcev, za Čehi prihajajo šele Nemci, kateri takó na ves glas ttarnajo, češ, da čimdalje več nemških katoliških duš zapada dušni paši čeških (in slovenskih) duhovnih pastirjev. Toda statistika dokazuje, da se v tem oziru godi Nemcem, kakor drugod Slovanom: ko pride čas žetve, da rabimo izraz sv. pisma, pa pogrešamo delavcev, zató vstopijo tuje sile, da pomagajo pri delu, ki ga nalaga vsem národom božji in človeški red. Ne tarnaj, ako ne češ (zakaj »ne moreš« se tu ne smé rêči) zavzemati mesta, ki ti po pravici gré! — Kdo je kriv, da že izmed 5.000 Čehov 1 bogoslovje študira, dočim 1 nemšk bogoslovec stoprav na 7.832 Nemcev pride? Ker povprek na 6.270 katoliških Avstrijcev 1 bogoslovec odpada, imajo Nemci za celó petino premalo svojih bogoslovcev, t. j. za petino katoliških Nemcev, ali za celih 1,200.000 duš morajo nenemški národi vzgojiti duhovnikov. (Mi rabimo okroggle številke, dobrovedoč, da je pri Nemcih treba jemati v poštev evangelike). Izdatno aktiven je dalje laški živelj, kar je sósebnó znamenito z ozirom na Hrvate, Slovence in Nemce; aktivni so Jugoslovani, Hrvatje še bolj nego Slovenci; pri nas se odstotek bogoslovcev ujema z razmérjem Slovencev napram skupnemu stanovalstvu; 1 slovensk bogoslovec odpade na 6.333 Slovencev, torej samó neznamenit nedostatek v primeri s povprečnim številom; pa za Lahi smo daleč zaostali, pri katerih je razmérje 1 : 3.316. Jako pasivni so Poljaki in Rusini — zadnji samó morebiti, zakaj del Rusinov je pravoslaven. Poljaki pa, ki so katoliški, brigajo se takó malo za dopolnitev in popolnitev duhovništva, da pride 1 poljsk bogoslovec šele na 10.000 Poljakov; za dobrih 36⁰/₀ so na dolgu.

Slovenskih bogoslovcev semeniških in samostanskih smo nabrojili 172 in sicer so se šolali 1886/7. l. na nastopnih učiliščih:

V semenišči	Slovencev	Čehov	Hrvatov	Lahov	Nemcev
ljubljskem	66	12	6	—	—
	(⁰ / ₀ 78 ⁶ / ₈)	14 ³ / ₃ ⁰ / ₀	7 ¹ / ₁ ⁰ / ₀	—	—)
mariborskem	49	14	—	—	—
	(⁰ / ₀ 77 ⁷ / ₇)	22 ³ / ₃ ⁰ / ₀	—	—	—)
goriškem	31	28	15	22	3
	(31 ⁴ / ₄ ⁰ / ₀)	28 ³ / ₃ ⁰ / ₀	15 ¹ / ₁ ⁰ / ₀	22 ² / ₂ ⁰ / ₀	3 ⁰ / ₀ ⁰ / ₀)
celovškem	15	10	—	—	24
	(30 ⁶ / ₆ ⁰ / ₀)	20 ⁴ / ₄ ⁰ / ₀	—	—	49 ⁰ / ₀ ⁰ / ₀)

V samostanih:	Slovencev	Čehov	Hrvatov	Lahov	Nemcev
v kamniškem	2 (50%)	—	1 25%	—	1 25%)
v tirolskih	9 (%) 2 ₃₆	1 % 0 ₂₆	—	156 % 40 ₉₅	215 % 56 ₄₃)

V ljubljanskem in mariborskem semenišči je torej Slovencev nad $\frac{3}{4}$, in poleg njih so zgolj še bogoslovci drugih slovanskih narodov; nasproti pa ni v goriškem in celovškem semenišči niti tretjina bogoslovcev slovenskega rodu, pač pa so Slovenci v goriškem vsaj v relativni večini, dočim tem oziru stoprav drugo mesto. Za samostansko življenje imajo Slovenci, ako nas ne varajo zgoraj navedene številke, malo zanimanja.

Leta 1868. štele so vse tedanje bogoslovne fakultete 1.189 katoliških bogoslovcev; med njimi je bilo Nemcev 38.26%, Čehov 16.85%, Poljakov 8.75%, Rusinov 24.54%, Jugoslovancev 2.61%, Lahov 1.09%, Rumunov 2.78%, drugih 5.12%, in sicer je bilo jugoslovanskih bogoslovcev 31; l. 1886. pa samo 12, padlo je torej za več nego polovico; padlo je pa tudi razmerje Nemcev za 6.09%, Rusinov za 5.33%, Lahov za 0.47%; napredovali so pa Čehi od 16.85% na 30.91%, Poljaki od 8.75% na 11.14% in razni narodi od 5.12% na 5.19%.

V semeniščih in samostanih je pa bilo 1868. l. 2.034 katoliških bogoslovcev, torej za 155 več nego l. 1886/7.; bilo je takrat med njimi 39.39% Nemcev, 23.99% Čehov, 7.57% Poljakov, 18.88% Jugoslovancev, 9.93% Lahov, 0.24% Madjarov, zboljšalo se je torej relativno razmerje pri Čehih na 29.48%, pri Poljaki na 8.08%, pri Lahih na 10.21%, pri Madjarjih in pri drugih na 0.63%; ti narodi so prekosili Rusine, Jugoslovane in Nemce.

Za pravoslavne bogoslovce sta pri nas dva zavoda: fakulteta černoviška in bogoslovni zavod v Zadru. Oba skupaj sta imela 1886/7. l. 75 slušateljev, in sicer je bilo na černoviški fakulteti 10 Rusinov = 16.9% ondotnih slušateljev, 49 Rumuncev = 83.1%; na zadrskem učilišču 16 Srbov = 100%. Med vsemi pravoslavni bogoslovci je bilo torej Rumuncev 65.3%, Srbov 21.3% in Rusinov 13.4%; povprek pride 1 bogoslovec na 6.666 pravoslavnih duš, kar je ugodno razmerje.

Evangeljski bogoslovci se izobražujejo na evangeljski fakulteti dunajski; bilo jih je 1886/7. l. 40, med njimi Nemcev 20 (= 50%), Čehov 13 (= 32.5%), Poljaki 3 (= 7.5%), Madjarji 3 (= 7.5%), Hrvat 1 (= 2.5%). Če zadošča ta narastaj, ne moremo presoditi, zdi se nam pa razmerje neugodno, ker pride 1 evangeljski bogoslovec na 10.000 evangelikov.

Statistika nam pripoveduje dalje, koliko bogoslovcev je prišlo v bogoslovne studije (izvzemši katoliške vseučiliške bogoslovne fakultete) z izpričevalom zrelostnega izpita in koliko samó z navadnim gimnazijskim izpričevalom.

Prineslo je izmed	vseh bogoslovcev te cerkve
rimsko-katoliških bogoslovcev izpričevalo zrelosti	1.744 = 81.1%
zjed. in arm.-kat. „ „ „	36 = 100%
pravoslavnih „ „ „	7 = 43.7%
evangelških „ „ „	37 = 92.5%

Najboljše razmérje je torej pri zjedinenih in armenskih katolikih, najslabše pri pravoslavnih. Ni nezanimivo navajati dotičnega razmérja katoliških bogoslovnic v pojedinih deželah, ker so tu res ogromne razlike. Bilo je med katoliškimi bogoslovci

isterskimi (franciškanje v Rovinju) z izpitom zrelosti	100 %	z gimn. izpričevalom	0.0%
moravskimi „ „ „	99.3	„ „ „	0.7
češkimi „ „ „	99.1	„ „ „	0.9
gališkimi „ „ „	90.8	„ „ „	9.2
gorenje-avstrijskimi „ „ „	86.8	„ „ „	13.2
koroškimi „ „ „	83.4	„ „ „	16.4
kranjskimi „ „ „	78.4	„ „ „	21.6
niže-avstrijskimi „ „ „	77.0	„ „ „	23.0
štajerskimi „ „ „	75.3	„ „ „	24.7
solnograškimi „ „ „	69.3	„ „ „	30.7
tirolskimi „ „ „	68.3	„ „ „	31.7
gorišskimi „ „ „	52.6	„ „ „	47.4
dalmatinskimi „ „ „	17.5	„ „ „	82.5

LISTEK.

Odlikovanje. Č. g. pater *Ladislav Hrovat*, od leta 1859. profesor slovenščine in klasičnih jezikov na c. kr. véliki gimnaziji v Rudolfovem, stopil je s koncem preteklega šolskega leta v stalni pokoj. Pred nekoliko tedni je Nj. Veličanstvo temu zaslužnemu veteranu slovenskih pisateljev, ki nam je v prejšnjih letih pojasnil toliko prepornih slovniških vprašanj, za njegovo odlično tridesetletno službovanje podelilo zlati zaslužni križec s krono, katerega so dné 29. vinotoka t. l. slovesno pripeli na prsi vrlemu možu. Želimo od vsega srca, da bi p. Ladislav še mnogo let užival svoj dobro zasluženi pokoj. Po novem letu hočemo priobčiti v našem listu životopis tega odličnega pisatelja, ki je s svojimi spisi si po svojih učencih toliko vplival na razvoj književne slovenščine.